

Kesä Lattomerellä 1960- luvulla

Kyllä vaan, aurinko paistoi aina lämpimästi ja linnut lentelivät!

Tosiasiasa säät vaihtelivat, välillä oli sateisia ja kylmiä kesiä, mutta lapsen maailmassa oli paljon muutakin kuin sään seuraaminen. Muistan, että Tommilan pappa kävi monta kertaa päivässä koputtelemassa ilmanpainetta seuraavaa mittaria. Ymmärsin, että heinän ja viljan kasvuun vaikuttivat sateen ja auringon määrä. Se on sitä hiljaista tietoa, mikä siirtyy maaseudulla sukupolvelta toiselle.

Perheemme asui noin puolentoista kilometrin päässä isovanhempieni talosta. Kävin yksin tai veljeni Hannun kanssa ainakin kerran päivässä Tommilassa. Pyöräilimme kylän halki milloin vihellellin tai ilman käsiä ajaen. Näin ainakin kyläläiset äidille kertoivat. Minä kiersin pihan, sanoin hei, ja olin valmis lähtemään takaisin. Hannu sen sijaan usein suunnisti ”tappurisuuliin”, jossa pappalla oli mylly, erilaisia työkaluja ja aina jokin pikku projekti meneillään. Tappurisuuli oli saanut nimensä siellä säilytettävästä tappurista, sen ajan leikkuupuimurista. Se ei liikkunut pellolla, vaan oli moottorikäyttöinen omalla paikallaan seisova kovaääninen kone, joka erotteli jyvät oljista.

Kesä oli aikaa, jolloin asuimme saunapirtissä, meidän perheemme samoin kuin Tommilassa, Railamaassa ja monessa muussakin lattomereläisessä perheessä. Saunapirtti oli saanut nimensä siitä, että se oli samassa rakennuksessa kuin sauna. Meillä saunaan ja kesähuoneeseen oli yhteinen eteinen. Samassa rakennuksessa oli puusuuli ja siihenkin kuljettiin samasta eteisestä.

Tommilassa saunapirtti oli huomattavasti isompi. Siellä oli pappan päivänokosia varten vanha sivustavedettävä puusohva ja oikea sänkykin oli huoneen perällä. Seinällä raksutti kello, joka vedettiin käpymäisistä punnuksista. Kellotaulun väri oli vuosien kuluessa muuttunut kellertäväksi, mutta ajan näyttöä se ei haitannut. Saunan puoleisella seinällä oli muurattu hella, jolla keitettiin päivän ruoka ja kahvipannukin löytyi hellan kulmalta.

Pirtillä ja saunalla oli yhteinen eteinen. Saunaa hallitsivat suuri rautapata ja kiuas. Vettä lämmitettäessä pataan oli kannettava kaivolta monta ämpärillistä vettä. Puuseinät ja lauteet olivat vuosien kuluessa tummuneet. Lattia kallistui takaseinää kohti ja vesi valui seinän alta ulos raasta betonipinnalta.

Samassa rakennuksessa oli puusuuli ja lisäksi ”puari”. Se oli omalla sisäänkäynnillä varustettu varastohuone, jonka yläkerrassa, vintillä oli ”kivireki” eli mankeli. Äiti kävi sillä mankeloimassa meidän perheemme lakanat ja pyyheliinat.

Minkä takia saunapirtti oli kesällä käytössä? Tuolloin keittämiseen käytettiin puuhellaa. Se lämmitti niin paljon koko taloa, että nukkuminen samassa tilassa oli vaikeaa. Nyt kun päivittäinen toiminta oli poissa päätalosta, se pysyi sopivan viileänä nukkumiseen. Ovi oli lukossa ja vasta illan peseytymisen jälkeen siirryttiin taloon nukkumaan. Saunapirttiä käytettiin lämpiminä keväinä jo toukokuun lopusta alkaen, mutta viimeistään juhannussiivouksen yhteydessä sinne siirryttiin. Takaisin tultiin, kun ilmat viilenivät ja lämmitystä tarvittiin.

Tällainen asumistapa oli käytössä vielä ainakin 70-luvulla. Tänä päivänä sitä tuskin löytyy enää mistään. Meillä on käytössämme sähkö- tai kaasuliesi ja jääkaappi. Olemme saaneet avuksemme monia hienoja keksintöjä ja kymmenien vuosien takainen elämänmeno saa muistoissamme maalaisromanttisia piirteitä.

Ritva Kasvinen